

Nr 233.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 281 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 9 maj 1947, föreslagit riksdagen att

dels godkänna vid propositionen fogat förslag till statens löneplansförordning,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats utfärda avlöningsreglementen för tjänstemän (beställningshavare) vid den civila och den militära statsförvaltningen, för lärare m. fl. vid de högre kommunala skolorna, de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. och folkskoleväsendet samt för nomadlärare,

b) att under de förutsättningar och i den omfattning, som i statsrådsprotokollet förordats, vidtaga ändringar i sålunda utfärdade reglementen samt utfärda övergångsbestämmelser,

c) att, därest värnpliktiga med stöd av 28 § värnpliktslagen skulle inkallas till militärtjänstgöring, innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigsavlöningsreglemente, som påkallas av den nya löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst,

d) att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats meddela avlöningsbestämmelser för flaggkorpraler ävensom för följande övriga personalgrupper vid försvaret, nämligen innehavare av för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar, viss icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal, övertalig personal samt indelt manskap,

e) att *dels*, beträffande av riksdagen redan godkända grunder för avlöande av militära beställningshavare enligt de nya avlöningsbestämmelserna, vidtaga ändring i fråga om numrering av lönegraderna ävensom beträffande löneklasserna inom lönegraderna för sergeant och fänrik samt fanjunkare, *dels ock* införa en ny lönegrad för militära beställningshavare, avsedd för vissa förvaltare,

f) att i fall, där innehavare av å personalförteckning uppförd ordinarie eller extra ordinarie lärartjänst vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läro-

anstalter förordnas att inneha rektorsbefattning eller befattning såsom föreståndare för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, föra den ordinarie eller extra ordinarie lärartjänsten över stat och återbesätta eller låta återbesätta den på stat befintliga tjänsten.

g) att i förekommande fall jämka av riksdagen redan fastställda årsbelopp för arvoden och lönetillägg till närmast högre med 12 jämnt delbara hela krontal samt

h) att i enlighet med vad i det föregående förordats meddela föreskrift i fråga om anlåtande av anslagsmedel till rörligt tillägg.

dels till Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1947/48 såsom förslagsanslag anvisa under II huvudtiteln 50 000 kronor, under III huvudtiteln 3 000 kronor, under IV huvudtiteln 375 000 kronor, under V huvudtiteln 100 000 kronor, under V a huvudtiteln 75 000 kronor, under VI huvudtiteln 9 400 kronor, under VII huvudtiteln 120 000 kronor, under VIII huvudtiteln 130 000 kronor, under IX huvudtiteln 40 000 kronor, under X huvudtiteln 61 000 kronor, under XI huvudtiteln 800 kronor och under XIV huvudtiteln 2 400 kronor,

dels ock till Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor för budgetåret 1947/48 under VIII huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 300, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 maj 1947, föreslagit riksdagen besluta 1) att månadslön, som anges i statens löneplansförordning, skall under budgetåret 1947/48 höjas med ett belopp, som motsvarar 12 procent av månadslönen eller, om denna överstiger 1 200 kronor, av detta belopp, 2) att månadslön, som efter sådan höjning slutar på öretal, skall jämkas till närmaste krontal eller, om den slutar på 50 öre, till närmast högre krontal, 3) att jämte månadslön övriga till samma löneklass hörande belopp skola höjas i sådan omfattning, att de höjda beloppen förhålla sig till den höjda månadslönen på samma sätt som de oförändrade beloppen till den oförändrade månadslönen, samt 4) att belopp, vilket efter under 3) avsedd höjning icke slutar å helt femtal ören, skall jämkas till närmaste femtal.

Utskottet upptager här dessa båda propositioner till behandling i ett sammanhang.

Inledning.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 333 framlagda förslag godkände 1946 års riksdag under höstsessionen grunder för en allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. De sålunda godkända grunderna, vilka i huvudsak överensstämde med vad 1945 års lönekommitté föreslagit i sitt den 29 juni 1946 avgivna betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m., avsågo nya lönebelopp för det stora flertalet statliga tjänste-

män samt lärare vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet. Undantagna voro emellertid lönebeloppen för provinsialläkare och distriktsveterinärer samt för det militära manskapet. Utöver nya lönebelopp avsåg 1946 års riksdags berörda beslut vissa frågor, som ingingo som väsentliga led i själva löneavvägningen, samt vissa andra därmed sammanhängande förhållanden. Det förutsattes härvid, att lönekommittén skulle senare framlägga förslag i de frågor, som ej medtagits i det första betänkandet, samt angående de nya författningsbestämmelsernas utformning.

1945 års lönekommitté har den 11 mars 1947 avgivit sitt andra betänkande, avseende förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. I betänkandet framläggas förslag till följande författningar, nämligen dels statens löneplansförordning, dels statens allmänna avlöningsreglemente, dels de högre kommunala skolornas avlöningsreglemente av år 1947, dels folkskolans avlöningsreglemente av år 1947, dels ock avlöningsreglementet för nomadlärare av år 1947.

Såsom påpekades i lönekommitténs första betänkande har kommittén ställning både såsom utredningsorgan och såsom förhandlingsdelegation. Dess uppgift i sistnämnda hänseende är att söka vid förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer komma fram till ett förslag, som kan anses godtagbart ur statens synpunkt och till vilket organisationerna kunna ansluta sig. Liksom det förslag, som framlades i det första betänkandet, utgör det förslag, som nu föreligger, resultatet av förda förhandlingar. Det har såsom förhandlingsprodukt godtagits såväl av lönekommitténs ledamöter som av organisationerna. Förslaget angående lönereglering för distriktsveterinärerna har godtagits av svenska distriktsveterinärföreningen, som icke är ansluten till någon av huvudorganisationerna.

Förutom det nu omförmälda betänkandet har 1945 års lönekommitté avlämnat *dels* den 14 april 1947 förslag till avlöningsreglemente av år 1947 för de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl., *dels ock* den 15 april 1947 förslag till avlöningsreglementet för militära beställningshavare. Lönekommitténs ovannämnda betänkande och särskilda förslag ha varit föremål för remissbehandling.

Även förslaget till avlöningsreglemente för militära beställningshavare utgör resultatet av förda förhandlingar. I vad avser avlöningsbestämmelserna för militärt manskap ha dock förhandlingarna varit begränsade att avse frågan vilka avlöningsbestämmelser som borde meddelas, därest 1946 års manskapslöneutrednings i det följande berörda förslag rörande anställningsform och löneställning för manskapet genomföres.

Utöver 1945 års lönekommittés i det föregående omförmälda betänkande och förslag föreligga till behandling i detta sammanhang vissa av andra utredningsorgan framlagda förslag.

Sålunda har 1944 års deltidstjänstutredning den 23 oktober 1946 avlämnat betänkande om deltidarbete i allmän tjänst m. m. Vidare har 1946 års manskapslöneutredning den 20 december 1946 avgivit betänkande med förslag

angående löneroglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. Över dessa betänkanden ha remissutlåtanden inhämtats.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 7 mars 1947 uppdragit åt 1945 års lönekommitté att uppgöra förslag till de bestämmelser rörande avlöning av fast anställt manskap, som bleve erforderliga, därest manskapslöneutredningens förslag beträffande anställningsform och löneställning för dylikt manskap skulle genomföras. Resultatet av sitt arbete härutinnan har lönekommittén redovisat i sin skrivelse med förslag till avlöningsreglemente för militära beställningshavare.

Ytterligare ha två särskilda sakkunniga, vilka inom finansdepartementet biträtt med utredning rörande avlöningsförmåner till timlärare vid det civila undervisningsväsendet och inom försvaret, avlämnat en den 21 april 1947 dagtecknad skrivelse.

I vissa hänseenden förutsättas utredningar komma att äga rum framdeles. Så är förhållandet med arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar (jämför härom närmare det följande), lotspersonalens avlöningsförhållanden, frågan om arbete på s. k. obekväml arbetstid och om kompenstation för sådant arbete ävensom ersättning efter ackord eller beting.

Det förutsättes vidare, att från de nya avlöningsreglementenas tillämpning skola undantagas vissa lärare i övningsämnen vid statliga och kommunala skolor; beträffande dessa lärare ha 1941 års lärarlönesakkunniga framlagt förslag till särskilt avlöningsreglemente, vilket varit föremål för remissbehandling.

Frågan om deltidarbete i statens tjänst m. m.

1944 års deltidstjänstutredning, som tillsattes sedan 1943 års riksdag hemställt om en förutsättningslös utredning angående åtgärder för att skapa ökade tillfällen till deltidarbete i allmän tjänst, har såsom i det föregående framhållits i oktober 1946 framlagt sitt betänkande.

Departementschefen har i anledning av utredningens förslag anført i huvudsak följande.

Utredningen rekommenderar åtgärder för ökat användande i allmän tjänst av deltidarbete särskilt med avseende å personer, som i sitt hem vårda barn i viss ålder eller som prövas vara i behov av tjänstgöring i begränsad omfattning för att kunna bedriva vissa studier. I sitt förslag har utredningen sökt ernå en förhållandevis skarp avgränsning av dessa kategorier av personer. Enligt utredningens uppfattning borde man, i varje fall för närvarande, framgå med en viss försiktighet vid bedömandet av i vad mån möjlighet till deltidarbete för längre tid bör beredas befattningshavare, som är innehavare av heltidstjänst, med bibehållande av denna tjänst. Enligt utredningens mening borde sådan möjlighet för närvarande endast tillkomma befattningshavare tillhörande nämnda kategorier.

För egen del kan jag väl förstå de synpunkter, som varit vägledande för utredningens förslag härutinnan. Det synes också uppenbart, att man måste mot varandra väga de skäl, som tala för och emot en sådan anordning, att tjänster, vilka äro inrättade för heltidstjänstgörande personal, för längre tid

uppehållas med deltidarbete. Emellertid finner jag det icke erforderligt att härutinnan uppställa sådana strängt preciserade förutsättningar som utredningen angivit. Det förefaller vanskligt att överhuvud taget genom bindande föreskrifter avgränsa de fall, som härvid ifrågakomma. Mot detta talar också att, om så skedde, det vore ägnat att ingiva föreställningen att deltidarbetet i allmän tjänst under alla förhållanden borde begränsas till att avse personer, som av sådana skäl, som här antytts, äro i särskilt stort behov därav. Jag delar helt deltidstjänstutredningens uppfattning om att det icke minst under förhandenvarande förhållanden på arbetsmarknaden är särskilt angeläget att söka få så många som möjligt av de personer, vilka av olika anledningar nu icke ägna sig åt förvärvsarbete, att ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande. I detta syfte böra arbetstillfällena i den utsträckning, som är möjlig, utbudas även till sådana arbetssökande, som endast kunna eller vilja taga deltidanställning.

Enligt min mening är det av skäl, för vilka jag här redogjort, mindre lämpligt att söka reglera förekomsten av deltidarbete i allmän tjänst genom detaljerade bestämmelser i avlöningsförfattningarna. Jag förordar, att i stället Kungl. Maj:t i administrativ väg utfärdar de bestämmelser och anvisningar, som kunna anses erforderliga för ökad användning av deltidarbete i statstjänst. Här anser jag mig endast böra framlägga vissa huvudgrunder, vilka äro av den natur, att de böra redovisas i detta sammanhang.

Deltidanställning i den meningen, att anställningen avser tjänstgöring av mindre omfattning än som eljest normalt gäller inom vederbörande verk, bör liksom hittills förbehållas icke-ordinarie personal, under det att nedsättning av den normala tjänstgöringstiden bör kunna beviljas både ordinarie och icke-ordinarie personal i erforderlig omfattning, i den mån icke allvarliga olägenheter för verket skulle uppkomma härav. Då fråga är om tillämpning av de reguljära anställningsformerna, vid vilka lön utgår enligt löneplan, synes det önskvärt att undvika alltför många variationer i fråga om relationen mellan reducerad och full tjänstgöring. I sådana fall bör deltidanställning i regel avse halv tjänstgöring, och även i fråga om nedsättning av den normala tjänstgöringsskyldigheten bör detta i allmänhet eftersträvas. Inom vissa verk eller för vissa befattningshavargrupper kunna arbetsuppgifternas speciella karaktär lägga hinder i vägen för att tillämpa deltidarbete, i varje fall i nämnvärd omfattning. Vad härvid angår det statliga och det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet är jag icke för närvarande beredd att förorda några genomgripande förändringar i nu gällande ordning. Vid de statliga och högre kommunala skolorna böra emellertid de redan förefintliga möjligheterna att erhålla deltidarbete i form av nedsättning av tjänstgöringstiden kunna tillvaratagas i betydligt större utsträckning än hittills i allmänhet varit fallet.

Ett särskilt spörsmål, som bland annat har avseende å de av riksdagen godkända personalförteckningarna, är huruvida exempelvis en å visst verks personalförteckning upptagen extra ordinarie tjänst skall kunna få ersättas med två halvtidstjänster. Utredningen har ansett, att ett beslut av Kungl. Maj:t eller Kungl. Maj:t och riksdagen, varigenom visst antal extra ordinarie tjänster fastställts, bör få tilläggas den innebörden, att genom beslutet fixeras det högsta antalet »heltider», som de anställda tjänstemännens sammanlagda tjänstgöring får motsvara. Jag förutsätter, att bestämmelserna i fråga skola tilläggas den angivna innebörden.

Beträffande vissa avlöningsbestämmelser, som ha avseende å deltidarbete person, får jag i övrigt hänvisa till vad i det följande anföres i sammanhang med behandlingen av den allmänna löneregleringen. Frågan om pensionsbestämmelser upptoges likaledes till övervägande i annat sammanhang.

I allmänhet synes mig för tillämpning av reglerad befordringsgång böra iakttagas, att deltidsarbete å ena sidan behandlas på samma sätt som heltidsarbete, så framt fråga är om arbete å minst halvtid, men å andra sidan i motsatt fall icke får räknas för uppflyttning enligt befordrings-schemat.

Lönereglering för fast anställt manskap inom försvaret m. m.

I detta sammanhang anmäles frågan om löneställning och anställningsform för manskapet ävensom om den inverkan eventuella förändringar härutinnan böra erhålla på löneställningen för underofficerare m. fl. Frågan om nya avlöningsbestämmelser för manskapet behandlas i det följande i samband med frågan om allmän lönereglering.

Departementschefen har framhållit vissa allmänna synpunkter på frågan om löneregleringen för fast anställt manskap och därvid anfört i huvudsak följande.

Den allmänna löneregleringen för statens befattningshavare har ansetts böra omfatta även försvarets fast anställda manskap. För manskapets del har löneregleringen emellertid icke ansetts kunna inskränkas enbart till en uppräknig av lönerna på motsvarande sätt som för befattningshavare i övrigt. En större förbättring av det fast anställda manskapets hittillsvarande löneställning har nämligen synts ofrånkomlig för att säkerställa en tillfredsställande rekrytering. I sådant syfte har även övervägts att för det nuvarande kontraktsanställda manskapet frångå det s. k. blandlönesystemet — som innebär kontant lön jämte fri förplägnad, beklädnad, inkvartering m. m. — och övergå till kontantlönesystem. 1946 års manskapslöneutredning har emellertid ansett nuvarande lönesystem böra bibehållas under den första kontraktsperioden om i regel fyra år — anställningstiden över stat icke inräknad. Den, som efter denna tid kvarstannar i tjänst och innehar eller sedermera erhåller beställning såsom furir, har föreslagits skola erhålla extra ordinarie anställning med avlöning enligt kontantlönesystem.

För egen del anser jag det motiverat, även av andra skäl än rekryterings-synpunkter, att det nuvarande blandlönesystemet för det fast anställda manskapet vid försvaret i största möjliga utsträckning övergives och ersättes med det lönesystem, som tillämpas för tjänstemän i allmänhet. Jag anser mig sålunda böra biträda manskapslöneutredningens förslag, att det äldre kontraktsanställda manskapet beredes anställning såsom extra ordinarie tjänstemän och avlöning enligt kontantlönesystem. Beträffande gränsdragningen mellan de båda lönesystemen anser jag mig — utan att ingå på frågan om förkortning av den första anställningstiden — böra biträda vad i vissa remissyttranden föreslagits därom, att övergång till kontantlönesystem bör ske i och med tillträddande av furirsbeställning. Jag anser mig därvid böra erinra om att i enlighet med allmänt gällande bestämmelser extra ordinarie anställning må tillträdas först vid viss uppnådd levnadsålder och att befodran till furirsbeställning sålunda icke må ske innan denna levnadsålder uppnåtts. I anslutning till vad manskapslöneutredningen föreslagit beträffande stamflygförarna vid flygvapnet anser jag vidare, att samtliga extra ordinarie furirer skola vara bundna vid kontraktsanställningen under löpande första kontraktsperiod. Slutligen biträder jag manskapslöneutredningens förslag, att extra ordinarie furir skall vara skyldig att iakttaga tre månaders uppsägningstid.

I fråga om beräkning av anställning över stat såsom anställningstid innebär förslaget, att sådan anställning må tagas i beräkning för löneklassplacering samt för rätt till avskedspremie och civilanställningsförsäkring (sistnämnda förmån motsvarar enligt manskapslöneutredningens terminologi den nuvarande övergångsersättningen).

Tillräckliga skäl ha icke ansetts föreligga att undantaga extra ordinarie furir från tillämpning av förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring.

Beträffande avlöningen för blandavlönat manskap framgå de föreslagna lönebeloppen av löneplan nr 5 i förslaget till statens löneplansförordning. Hyres- och ortstilläggen, vilka i fortsättningen skulle tillkomma gift beställningshavare utan avseende å hans tidigare anställningstid, ha härvid inarbetats i lönebeloppen. Löneplan nr 5 upptager sålunda under avdelning A de icke dyrortsgraderade lönebeloppen för ogifta beställningshavare samt under avdelning B summan av dessa lönebelopp och de dyrortsgraderade hyres- och ortstilläggen. De olika manskapsbeställningarnas fördelning å olika lönegrader samt lönegradernas beteckning och konstruktion framgå av nedanstående sammanställning.

Beställningar	Lönegrad		
	Beteckning	nr	omfattar löneklasserna nr
Menig, vicekorpral, vicekonstapel, musikvicekorpral, musikvicekonstapel	Mha	1	1—4
Korpral, konstapel, musikkorpral, musikkonstapel	Mha	2	4—7

I fråga om de extra ordinarie furirerna innebär förslaget uppdelning på två lönegrader, nämligen lönegraden Me 1, omfattande löneklasserna 9, 10, 11 och 12 löneplan nr 1 samt lönegraden Me 2, omfattande löneklasserna 10, 11, 12 och 13. Placering i den högre furirslönegraden skall ske av innehavare av furirbeställning, som räknar en anställningstid i den lägre graden av tre år eller en sammanlagd anställningstid i manskapsbeställning av sex år.

Överfurirer och högbåtsmän föreslås inplacerade i en lönegrad omfattande löneklasserna 12, 13, 14 och 15.

Innehavarna av de under avveckling varande flaggkorpralsbeställningarna vid marinen skola enligt förslaget övergångsvis erhålla lön enligt löneklasserna 13, 14, 15 och 16. Avlöningsbestämmelser för ifrågavarande beställningshavare förutsätts få meddelas av Kungl. Maj:t.

Vid behandlingen av propositionen nr 333 vid 1946 års riksdag bestämdes preliminärt löneklasserna för sergeantslönegraden till 13, 14, 16 och 18 samt för fanjunkarlönegraden till 14, 16, 18 och 20. Därvid förutsattes, att utredningen angående manskapets löneställning kunde komma att påverka det definitiva ställningstagandet härtill. Det nu framlagda förslaget innebär att lönegraden för sergeant (och fänrik) skall omfatta löneklasserna 14, 15, 16

och 18 samt att lönegraden för fanjunkare skall omfatta löneklasserna 15, 16, 18 och 20.

Såsom i viss mån sammanhängande med löneregleringen för det fast anställda manskapet upptages i detta sammanhang frågan om anställningspenning och vissa civilanställningsförmåner.

Anställningspenningen föreslås höjd från 50 kronor till 75 kronor.

I fråga om civilanställningsförmåner förordas, att avskedspremie skall utgå efter oförändrade grunder. Den nu utgående övergångsersättningen föreslås benämnd civilanställningsförsäkring. Försäkringens belopp skall för vinnande av enkelhet vid beräkningen av förmånen fastställas till visst belopp för varje anställningsår mellan sex och tolv. I anslutning till de belopp, som framkomma vid beräkningen av förmånen med tillämpning av nu gällande grunder å de föreslagna lönerna förordas, att försäkringens belopp skall bestämmas till 2 300 kronor efter en anställningstid av sex år och att beloppet för varje ytterligare anställningsår till och med det tolfte skall ökas med 500 kronor. Beloppet skall höjas eller sänkas med samma procenttal, som vid tiden för avgången ur tjänst tillämpas i fråga om grundlönen.

Den allmänna löneregleringen.

Anställningsformerna.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola finnas tre huvudanställningsformer: aspirantanställning, extra ordinarie anställning och ordinarie anställning. Dessa anställningsformer förutsättas komma att tillämpas i alla de fall, där icke särskilda skäl till annat föranleda.

Extra ordinarie tjänsteman skall, om ej annat särskilt avtalats, å ena sidan regelmässigt åtnjuta tre månaders uppsägningstid och å andra sidan vara skyldig att själv iakttaga en uppsägningstid av en månad.

Det har framhållits, att aspirantanställning icke alltid måste föregå den mera fasta anställningen. Aspirantanställningen förutsättes i allmänhet icke behöva uppgå till mer än 18 månader och i intet fall överstiga tre år. Aspirant-tjänst skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda beslutar, åsättas lönegradsnummer av vederbörande myndighet, som härvid skall ha att tillämpa det nummer, som med två enheter understiger lönegradsnumret för den ordinarie eller extra ordinarie tjänst, som normalt utgör första befordringstjänst från aspiranttjänsten.

Härjämte har föreslagits ytterligare en allmän anställningsform, benämnd extra anställning. Denna anställningsform har ansetts böra konstrueras så, att den kan utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt, när icke någon av de tre huvudanställningsformerna är lämplig att begagna. Den som innehar extra anställning skall åtnjuta lön enligt allmän löneplan. Lönegraderna för de extra tjänstemännen skola uppbyggas på samma sätt som lönegraderna för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän. Åtminstone för närvarande räknas icke med extra tjänstemän med lön enligt annan löneplan än löneplan nr 1.

Deras tjänster böra i enlighet med det eljest tillämpade systemet erhålla lönegradsbeteckningen Cg.

Vad angår de med tjänstinnehavet förenade sociala förmånerna föreslås, att dessa för extra ordinarie tjänstemän göras lika med de sociala förmåner, som tillkomma motsvarande ordinarie tjänstemän. För aspiranter och extra tjänstemän har föreslagits en betydande omläggning av de regler, som nu gälla för motsvarande personalgruppers sociala förmåner. Sådan tjänsteman, som icke innehåft sex månaders anställning i statens tjänst (härmed avses även arbetaranställning, anställning mot arvode o. d.) skall icke äga rätt till andra sociala förmåner utöver olycksfallsersättning och dylikt än semester. Från den tid, då han kan räkna sex månaders anställningstid i statens tjänst, skall han med vissa jämkningar erhålla rätt till de förmåner, vilka nu tillkomma extra tjänstemän, intill dess han kan räkna tre års statsanställning. Därefter skall han erhålla samma förmåner, dock ej pensionsrätt, som om han vore extra ordinarie tjänsteman.

Den nu i betydande utsträckning anlitate formen med anställning mot arvode skall enligt förslaget i största möjliga utsträckning avvecklas för heltidsanställd personal. I anslutning härtill förutsättes, att en genomgång sker av de nuvarande arvodesavlönade befattningshavargrupperna i syfte att från arvodesavlönning utmönstra befattningshavare, beträffande vilka bestämd anledning saknas att icke tillämpa en reguljär anställningsform med lön enligt löneplan.

I fråga om inrättande av extra ordinarie tjänster och bestämmande av antalet ordinarie tjänster föreslås försvarets fabriksverk skola jämsställas med övriga affärsdrivande verk.

År 1946 infördes inom statsförvaltningen en anordning, enligt vilken förordnandetjänstemans fullmaktstjänst i vissa fall föres över stat och en motsvarande på stat befintlig tjänst återbesattes. Nu hemställes om riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall föra rektors lärartjänst över stat och återbesätta den på stat befintliga tjänsten.

Lönernas rörlighet.

I fråga om lönernas rörlighet överensstämmer Kungl. Maj:ts förslag i sak med principbeslutet vid 1946 års riksdag, vilket innebär, att lönerna höjas eller sänkas i viss automatisk anslutning till levnadskostnadernas växlingar. I författningsförslaget har emellertid det rörliga tillägget utmönstrats såsom en särskild löneförmån, och i stället har anlåtats en konstruktion med förhöjning av lön (och tjänstledighetsavdrag) respektive vikariatsersättning och övertidsersättning. För undvikande av en komplicerad av lönesystemet, vilken icke skulle stå i rimlig proportion till frågans ekonomiska betydelse, skall i de undantagsfall, då rörlig avlöning åtnjutes för mer än en befattning, lönerörligheten åvägabringas särskilt för varje befattning. Förhöjningen är avsedd att i de tabeller, som skola utgivas till hjälp vid avlöningsuträkningen, sammanarbetas med grundbeloppen, vilket förutsätter att den ej redovisas särskilt i avlöningsbokföringen. Den sålunda föreslagna anordningen

syftar till en väsentlig förenkling i redogörarnas arbete. Med angivna anordning kunna emellertid kostnaderna för förhöjningen endast redovisas efter vissa schematiska grunder, som innebära att de på en viss period belöpande sammanräknade kostnaderna för lön, vikariatsersättning och övertidsersättning fördelas mellan posterna till rörligt tillägg och övriga ifrågavarande anslagsposter i en proportion, som bestämmes av det för perioden gällande procenttalet för förhöjningen. Det hemställs om bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i angivna riktning.

De föreslagna bestämmelserna om automatisk höjning och sänkning av lönerna i viss anslutning till levnadskostnadernas växlingar förutsätts icke träda i kraft samtidigt med lönebestämmelserna i övrigt utan den 1 juli 1948. För budgetåret 1947/48 har förslag framlagts i propositionen 1947: 300. Sagda proposition är föranledd av att olika sammanträffande förhållanden, företrädesvis beslutade eller aktuella reformer å skatte- och sociallagstiftningens områden, beräknas medföra vissa ojämnheter i den automatiska indexregleringens verkningar under nästkommande budgetår. Det har därför övervägts att vidtaga åtgärder antingen för bortrensande av direkta skatter och socialpolitiska förmåner ur index eller också för fastställande av löner och pensioner utan hänsynstagande till indexförändringarna under den övergångsperiod, som nästa budgetår representerar. Det senare alternativet har ansetts erbjuda den ur allmänna synpunkter bästa lösningen av frågan, varvid procenttalet 12 skall läggas till grund för höjningen av månadslön m. fl. förmåner. Skulle under budgetåret 1947/48 inträffa sådana nu ej förutsedda prisrörelser som göra en förnyad prövning av frågan om kompensationen för levnadskostnadsstegringen påkallad, avses att frågan ånyo skall underställas riksdagen.

Löneförfattningarna.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle i en förordning, benämnd *statens löneplansförordning*, intagas löneplanerna samt grundlönetabeller över månadslöner, daglöner, löneavdrag (A-avdrag) och övertidsersättning. Av löneplanerna skulle den allmänna dyrortsgraderade löneplanen betecknas såsom löneplan nr 1, den allmänna icke dyrortsgraderade löneplanen såsom löneplan nr 2, löneplanen för provinsialläkare såsom löneplan nr 3, löneplanen för distriktsveterinärer såsom löneplan nr 4 samt löneplanen för det blandavlönade manskapet såsom löneplan nr 5. Därjämte skulle vid förordningen kunna fogas de tabeller och anvisningar, som Kungl. Maj:t funne lämpligt utfärda till hjälp vid tillämpningen av bestämmelserna i vederbörande avlöningsreglementen.

Förslag till statens löneplansförordning har underställts riksdagen för godkännande.

Beträffande själva avlöningsreglementena innebär förslaget, att ordalydelser av dessa icke skulle underställas riksdagen för godkännande utan att Kungl. Maj:t skulle av riksdagen bemyndigas att utfärda reglementena i hudsaklig överensstämmelse med vid vederbörande riksdagsskrivelser eller

vid i skrivelserna åberopade utskottsutlåtanden fogade författningsförslag. Vidare skulle Kungl. Maj:t bemyndigas att i vissa fall ändra avlöningsbestämmelserna utan riksdagens medverkan. De fall, som härvid åsyftas, äro följande:

a) då skäl föreligga att utsträcka tillämpningen av enligt reglementena för vissa grupper av tjänstemän gällande bestämmelser till andra, i stort sett likartade grupper;

b) då riksdagens beslut i organisations- eller anslagsfrågor föranleda tillägg till eller ändringar i reglementenas bestämmelser, så framt dessa tillägg eller ändringar icke avvika från de principer, på vilka avlöningsreglementenas bestämmelser äro byggda; samt

c) då skäl föreligga att i samband med ändringar och tillägg, som ovan sagts, vidtaga vissa modifikationer av gällande bestämmelser.

Därjämte skulle Kungl. Maj:t bemyndigas att utfärda övergångsbestämmelser, såväl i samband med den nya lönereglerngens ikraftträdande som därefter.

Departementschefen har i anslutning härtill anfört bland annat följande.

»Lönekommitténs förslag till statens allmänna avlöningsreglemente och särskilda avlöningsreglementen har i flera yttranden mötts av en kritisk inställning. Man har därvid, i vissa fall under erkännande av det teoretiskt riktiga i lönekommitténs uppläggning, gjort invändningar mot avlöningsreglementena i skilda hänseenden, företrädesvis ur synpunkten av deras praktiska användbarhet. De vid remissbehandlingen uttryckta önskemålen om större överskådlighet och lätthanterlighet äro otvivelaktigt beaktansvärda. Lönekommittén, som nödgats starkt forcera arbetet med reglementenas utformning, har icke hunnit redaktionellt genomarbeta materialet så mycket som varit önskvärt. Invändningarna mot sakinnehållet äro däremot av begränsad räckvidd, och reglementsförslagen äro överhuvud taget godtagbara som underlag för sakbehandlingen vid riksdagen. Jag har därför ansett mig böra lägga fram dem i förefintligt skick. Utgående från att Kungl. Maj:t skall få den nyss förordade befogenheten att svara för reglementenas utredning har jag emellertid låtit påbörja en formell översyn i syfte att, i möjligaste mån, tillmötesgå de framförda önskemålen i fråga om reglementenas utformning. Vid denna överarbetning kan även övervägas att jämka den föreslagna grupperingen av författningsmaterialet på skilda reglementen.

Såsom bilagor till detta protokoll fogas alltså 1945 års lönekommittés förslag till statens allmänna avlöningsreglemente (*bil. 1*), avlöningsreglemente för militära beställningshavare (*bil. 2*), avlöningsreglementen för de högre kommunala skolorna, de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. och folkskolan (*bil. 3—5*) samt avlöningsreglemente för nomadlärare (*bil. 6*). Den överarbetning av kommitténs förslag, som skulle föregå utfärdandet av reglementena, bör utom nyssnämnda redaktionella översyn avse sådana jämkningar i författningstexten, som föranledas av 1947 års riksdags redan fattade eller emotsedda beslut i organisationsfrågor o. d., i den mån hänsyn härtill icke hunnit tagas i det av lönekommittén utarbetade försla-

get. Vid överarbetningen böra vidare införas de sakändringar i kommittéförslagen som beslutas vid riksdagsbehandlingen. De ändringar jag för egen del föreslår redovisas i vederbörliga sammanhang. Utöver dessa ändringar kan ifrågakomma att vidtaga smärre detaljjämkningar av visserligen saklig natur men av den obetydliga räckvidd att det icke syntes påkallat att tynga riksdagsbehandlingen med närmare redogörelser och ställningstaganden. Härjämte böra alla möjligheter att genomföra förenklingar i bestämmelserna tillvaratagas.»

Krigsavlöningsreglementet förutsättes skola omarbetas. Riksdagens bemyndigande begäres att, därest värnpliktiga skulle inkallas i kraft av 28 § värnpliktslagen innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigsavlöningsreglemente, som föranledas av den nya löneregleringen.

I samband med den sammanslagning av allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd, som av lönekommittén förordats och som synes lämplig såsom en följd av den allmänna löneregleringen, föreslås den nyorganiserade nämnden bliva benämnd statens lönenämnd.

Lönereglering för provinsialläkare och distriktsveterinärer.

I Kungl. Maj:ts förslag till lönereglering för provinsialläkare ifrågasättes icke något frångående av nuvarande anordning, enligt vilken läkarnas inkomster av tjänsten utgöras dels av en bestämd, av statsmedel utgående avlöning, dels av arvoden enligt taxa och för uppdrag i allmänhet.

I fråga om själva löneavvägningen har 1945 års lönekommitté ansett sig kunna konstatera, att provinsialläkarnas inkomster stegrats under perioden 1936—1942. Denna inkomstutveckling syntes dock enligt vad lönekommittén anfört — om man bortsåg från enstaka fall — icke ha hållit jämna steg med de avlöningsförhöjningar, som i dyrtidskompenserande syfte kommit statliga befattningshavare i allmänhet till del, vilket huvudsakligen torde vara att tillskriva den omständigheten att några höjningar av taxesatserna icke vidtagits med hänsyn till det försämrade penningvärdet. Om också provinsialläkarnas inkomstnivå i stort sett måste betraktas såsom gynnsam i jämförelse med andra tjänstemannagrupper med specialutbildning av motsvarande slag eller jämförlig längd, har lönekommittén därför ansett sig icke böra undantaga provinsialläkarna från en avlöningsförbättring av ungefär samma storlek, som skulle tillkomma andra statstjänstemän. Härvid påpekas, att enligt vad lönekommittén inhämtat förefintliga planer på ändring av taxesatserna icke kunna realiseras för närvarande.

Det förslag till ny löneplan för provinsialläkarna, som framlagts av Kungl. Maj:t, framgår av förslaget till statens löneplansförordning, där löneplanen givits ordningsnumret 3. Förslaget innebär, att uppdelningen på fyra lönegrupper bibehålles. I lägsta lönegruppen ha lönebeloppen avvägts så, att bruttolönerna höjts lika mycket för provinsialläkarna som för sådana andra tjänstemän med samma bruttolön, vilka nu åtnjuta lön efter Ortsgrupp E och efter löneregleringen komma att åtnjuta lön efter Ortsgrupp 3. Beloppen

för de högre lönegrupperna ha i princip avvägs så, att löneökningen icke kommer att understiga utan i stället att något överstiga löneökningen inom lägsta lönegrupp.

I fråga om distriktsveterinärerna utvisar en av lönekommittén verkställd utredning i stort sett samma inkomstutveckling i förhållande till levnads-kostnaderna, som enligt vad ovan sagts gäller för provinsialläkarna.

Kungl. Maj:t har icke föreslagit annan ändring i distriktsveterinärernas nuvarande löneställning än som betingas av kravet på en uppräknig av den fasta lönen i motsvarande grad som för andra tjänstemän. Det förslag till ny löneplan för distriktsveterinärerna, som i enlighet härmed framlagts, framgår av förslaget till statens löneplansförordning, där löneplanen givits ordningsnumret 4. Förslaget innebär, att antalet lönegrupper skall minskas från sju till fem. I övrigt har förslaget till ny löneplan samma innebörd som förslaget till ny löneplan för provinsialläkarna.

Placering samt uppflyttning i löneklass eller lönerum m. m. Vad angår löneklassuppflyttning, förutsattes vid 1946 års principbeslut om den allmänna löneregleringen, att den normala tidsperioden för uppflyttning inom lönegrad, som omfattar flera löneklasser å löneplan nr 1, skulle utgöra tre år. Detta skulle även gälla inom de militära lönegrader, som äro konstruerade på sådant sätt, att tjänstemannen vid uppflyttningen överhoppas en löneklass. Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att samma normala uppflyttningsperiod skall tillämpas å löneplan nr 3 (för provinsialläkare) och löneplan nr 4 (för distriktsveterinärer). Å löneplan nr 5 (för s. k. blandavlönat manskap vid försvaret) skall däremot uppflyttningsperioden normalt utgöra ett år. På liknande sätt som hittills skall uppflyttning ske allenast vid ingången av nytt kalenderkvartal eller, då fråga är om blandavlönat manskap, vid ingången av ny kalendermånad.

I Kungl. Maj:ts förslag har kravet på viss fullgjord tjänstgöring såsom förutsättning för löneklassuppflyttning givits en sådan utformning, att på löneklassuppflyttning kunna verka fördröjande, utöver avstängning eller avhållande från tjänstgöring m. fl. liknande exceptionella förhållanden, C-avdragsledigheter av annan anledning än offentligt uppdrag eller militär-tjänstgöring. Beträffande den omfattning, vari bortovaro av dylik anledning skall ha förekommit för att medföra dröjsmål med uppflyttning, innebär förslaget, om man bortser från frågan om deltidsarbets betydelse i sammanhanget, att antalet dagar för ledigheter av nu nämnda slag kunna för tjänstemän i allmänhet få uppgå till 120 dagar under en uppflyttningsperiod utan att föranleda försening med uppflyttning.

I fråga om deltidsarbete ha föreslagits bestämmelser, vilka i princip innebära, att sådant arbete å ena sidan behandlas på samma sätt som heltidsarbete, såframt fråga är om arbete å minst halvtid, men å andra sidan i motsatt fall icke får räknas för löneklassuppflyttning.

Ett av villkoren för rätt till löneklassuppflyttning är för närvarande be-träffande ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, att pensionsåldern icke

uppnåtts. Då avlöningsförhöjningarna numera icke längre inverka på pensionens storlek, har nämnda villkor icke längre ansetts böra bibehållas.

Enligt det av statsmakterna antagna principförslaget skall tjänsteman i löneturshänseende i den nya tjänsten få vid sneddnning räkna sig till godo ej endast, såsom hittills, intill en lönetursperiod utan intill tre lönetursperioder, vilka i det nu föreliggande förslaget betecknats lönerum. Uppflyttning i lönerum har icke ansetts behöva ske successivt under löpande tjänstnehav, utan då behov därav föreligger på grund av att vederbörande erhållit en ny tjänst, vars lönegrad omfattar flera löneklasser. Lönerumskonstruktionen har i förslaget kommit till användning endast i fråga om tjänster från vilka övergång till annan tjänst beräknas ske under sådana förhållanden, att sneddningsregeln kan bli tillämplig vid inplaceringen.

En av de allmänna synpunkter, som anlagts på frågan om inplacering i löneklass, är, att det kan leda till otillfredsställande resultat om, på sätt för närvarande i allmänhet sker, hänsyn endast tages till sådan anställning, som innehafts omedelbart före tjänstetillträdet. Enligt förslaget skall hänsyn i princip få tagas till varje tidigare innehavd anställning; häri har likväl den modifikationen ansetts böra göras, att hänsyn enligt normalreglerna ej skall tagas till anställning efter vars innehav förflutit en sammanhängande treårsperiod, varunder vederbörande ej innehafvt någon statlig eller jämförlig anställning.

En annan av de allmänna synpunkter som anlagts på inplaceringsfrågorna är att principen att inplacering skall ske så, att inkomstminskning undviks, hittills alltför strikt tillämpats både såsom minimi- och maximiregel. Det hittillsvarande i stort sett ensidiga hänsynstagandet till inkomsten i den tidigare anställningen har i vissa fall lett till resultat, som icke kunna anses tilltalande vare sig ur skälighets- eller arbetsgivarsynpunkt. Emellertid förutsättes, att vid det kommande bedömandet efter de olika fallens skiftande beskaffenhet en viss försiktighet kan vara nödvändig särskilt i början av det nya lönesystemets tillämpningstid. Någon återgång till det äldre tillgodoräkningssystemet har icke ansetts böra ifrågakomma.

Vad härefter angår de av lönekommittén föreslagna normalreglerna må framhållas, att deras innebörd i allt väsentligt varit betingad av vad vid 1946 års principbeslut om den allmänna löneregleringen förutsattes i fråga om sneddningsregelns tillämpningsområde och närmare innebörd samt i fråga om inplacering med hänsyn till tidigare avlöning enligt kollektivavtal m. m. Vad lönekommittén nu föreslagit i fråga om normalreglerna synes i allmänhet böra genomföras.

Beträffande den närmare innebörden av normalreglerna får utskottet hänvisa till propositionen, s. 115—119.

De militära lönegrader, som skola omfatta flera löneklasser, skola enligt förslaget erhålla den konstruktion och beteckning som framgår av följande sammanställning; därjämte skall den nya lönegrad, som skall motsvara hittillsvarande lönegraden Oa 6, erhålla beteckningen Ma 12.

Beställning	Lön enligt		
	löneplan nr	Lönegrad	löneklasserna nr
Menig, vicekorpral	5	Mha 1	1— 4
Korpral	5	Mha 2	4— 7
Furir, e. o.	1	Me 1	9—12
Furir, e. o.	1	Me 2	10—13
Överfurir	1	Ma 3	12—15
E. o. underofficer, fänrik	1	Me 4	} 14, 15, 16, 18
Sergeant	1	Ma 4	
Fanjunkare	1	Ma 5	15, 16, 18, 20
Förvaltare	1	Ma 6	18, 20, 22
Löjtnant	1	Ma 7	18, 20, 22, 24
Förvaltare	1	Ma 8	22—25
Kapten	1	Ma 9	24, 26, 28, 29
Major	1	Ma 10	29, 31, 32
Överstelöjtnant	1	Ma 11	32, 33, 34

Såsom av sammanställningen framgår, innebär förslaget bland annat införande i lönegradsschemat av ytterligare en lönegrad för vissa förvaltare, omfattande löneklasserna 22—25. Denna lönegrad är avsedd att utgöra en normal grad för sådana förvaltare, som efter omorganisation av kassaväsendet vid försvaret inträda såsom chef för kassaförvaltning.

Vad angår inplaceringsföreskrifter utöver normalreglerna skall i avlösningsreglementena allenast intagas en mera allmänt hållen bestämmelse, innefattande bemyndigande för Kungl. Maj:t att, om och i den mån så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser i ämnet. Endast genom att så sker, torde möjlighet överhuvud taget finnas att genomföra det föreslagna frångåendet av den strikta inkomstjämförelseprincipen. Kungl. Maj:t skall jämväl äga att, när så anses lämpligt, delegera sin beslutanderätt till underordnad myndighet.

Semester och semesterersättning. Enligt det förslag, som Kungl. Maj:t framlägger, skola liksom nu särskilda semesterbestämmelser meddelas för de allmänna anställningsformerna. I fråga om dem bli alltså semesterlagens bestämmelser icke tillämpliga. Emellertid ha icke heller statstjänstemän, vilka icke kunnat hänföras till någon av de allmänna anställningsformerna, ansetts böra vara underkastade allmänna semesterlagen. Förslaget i denna del innebär endast, att genom särskild författningsbestämmelse föreskrives, att det åligger Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet att meddela bestämmelser om semester och semesterersättning för den personal, varom här är fråga. Det förutsättes härvid, att dessa bestämmelser icke få bli oförmånligare än de, som skulle följa av allmänna semesterlagen.

Aspirant och extra tjänsteman, som kan räkna tre års statsanställning eller vad därmed likställes, skall enligt förslaget erhålla rätt till semester under

samma antal dagar, som om han vore extra ordinarie tjänsteman. För övriga aspiranter och extra tjänstemän föreslås semestern skola utgöra 20 dagar. Rätt till semesterersättning har ansetts böra tillkomma aspiranter och extra tjänstemän samt extra ordinarie furir i lönegrad Me 1.

För lärare, vilka äga utfå en för helt år beräknad avlöning för kortare tid än ett år, ha ansetts böra meddelas föreskrift om att avlöningen även inkluderar ersättning för semester.

I fråga om ordinarie tjänstemän föreslås icke andra ändringar beträffande semesterns längd än att den rätt, som för närvarande tillkommer beställningshavare i nuvarande lönegraden Oa 3 att åtnjuta semester som med 10 dagar överstiger semestern för motsvarande civila tjänstemän har ansetts böra borttagas, samt att semesterförmånen för rektor vid högre kommunal skola skall helt anpassas efter vad som gäller rektor vid allmänt läroverk.

Beträffande förslagets detaljer får utskottet i övrigt hänvisa till propositionen s. 134—144.

Avlöning vid tjänstledighet och tjänstgöringshinder m. m. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola de vid tjänstledighet förekommande avdragen allttjämt vara av tre slag, nämligen A-, B- och C-avdrag. Tjänstemännen skola, så vitt avser avlöningsförhållanden under tjänstledighet, indelas i tre olika grupper, varvid till en grupp hänföras aspiranter och extra tjänstemän med mindre än 6 anställningsmånader, till en annan grupp aspiranter och extra tjänstemän med 6 men ej 36 anställningsmånader samt till en tredje grupp aspiranter och extra tjänstemän med 36 anställningsmånader eller mera ävensom ordinarie och extra ordinarie tjänstemän.

Tjänsteman, tillhörande grupp 1, skall vid varje slag av tjänstledighet vidkännas C-avdrag. Vid tjänstledighet, som är föranledd av olycksfall i tjänsten, skulle dylik tjänsteman på grund härav komma att tillerkännas sjukpenning enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Vad angår löneavdragets storlek för grupperna 2 och 3 har grupp 2 i princip jämställts med de nuvarande extra tjänstemännen och grupp 3 med de ordinarie tjänstemännen. Vissa jämkningar förekomma dock.

Beträffande dessa får utskottet hänvisa till propositionen s. 145—155 och 157—158.

Vikariatsersättning och vikariatslön. Även inom det blivande lönesystemet har en skillnad ansetts böra upprätthållas mellan olika slag av vikariatsförordnanden med hänsyn till dessas större eller mindre stabilitet, vilken liksom hittills förutsättes komma till uttryck dels i förordnandenas varaktighet och dels i de former, som äro att iakttaga vid deras meddelande. Ifrågasvarande gradering har ansetts böra äga en motsvarighet däri, att ersättning för ett vikariat kan utgå antingen i form av vikariatsersättning eller såsom vikariatslön, beroende på till vilken grupp vikariatet är att hänföra.

Vikariatsersättning skall enligt förslaget liksom nu kunna utgå vid för-

ordnande å ordinarie eller extra ordinarie tjänst, tillhörande högre lönegrad än den, vari vikariens egen tjänst är placerad. Med hänsyn till arten av anställning som extra tjänsteman eller aspirant har det ansetts naturligt, att särskild ersättning däremot icke medgives den, som möjligen förordnas att vikariera för innehavaren av en dylik anställning.

Enligt förslaget skall på grund av bestämmelserna i allmänna avlöningsreglementet vikariatsersättning kunna utgå till tjänsteman tillhörande vilken som helst av de allmänna anställningsformerna, eller sålunda till ordinarie, extra ordinarie och extra tjänstemän samt aspiranter.

Förslaget innebär att ett helt nytt beräkningssystem konstrueras. Det har emellertid ansetts önskvärt att kunna grunda detsamma på några sådana belopp, som i de nya avlöningsförfattningarna redan fixerats för andra ändamål. Därvid har befunnits, att de daglöner, som enligt förslaget skola angivas i statens löneplansförordning, bäst lämpa sig för ändamålet. Vad angår de föreslagna reglerna för beräkning av vikariatsersättningsbeloppen får utskottet hänvisa till propositionen (s. 163 och 164).

Även i fråga om vikariatslön innebär förslaget tämligen betydelsefulla ändringar i förhållande till vad nu gäller. Vikariatslön skall sålunda utgå, så snart vissa i avlöningsreglementet preciserade förutsättningar äro för handen, utan att frågan om rätt för vikarie att komma i åtnjutande av nämnda förmån behöver, såsom nu, underställas Kungl. Maj:ts prövning. Det förutsättes emellertid, att sådan prövning skall kunna erfordras även framgent, nämligen med avseende å fall, då vissa av de berörda förutsättningarna icke äro uppfyllda.

Rätten att uppbära vikariatslön innebär enligt det förslag, som Kungl. Maj:t framlägger, att vikarien i avlöningshänseende behandlas som om han under förordnandetiden innehaft tjänst i samma lönegrad som den tjänst förordnandet avser.

Övertidsersättning. Genom 1946 års principbeslut godkändes viss höjning av övertidsersättningarna. I det nu föreliggande förslaget ha behandlats vissa återstående frågor rörande gottgörelse för övertidstjänstgöring samt den författningsmässiga utformningen av bestämmelser i ämnet. Utskottet får i dessa delar hänvisa till propositionen (s. 170).

Arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar.

Utom i vissa undantagsfall har Kungl. Maj:t ansett sig icke böra framlägga förslag om höjning i samband med löneregleringen av nu utgående arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar. Beträffande sådana arvoden m. m., som åsyfta att jämte avlöningen bereda en löneställning som står i visst förhållande till andra tjänstemäns löneställning, har i regel, med hänsyn till de ändrade lönebeloppen, en sådan höjning eller i varje fall någon större höjning ansetts icke kunna ske utan att rubba nämnda relation. I fråga om andra arvoden, lönetillägg och särskilda ersättningar har det icke varit möjligt att i samband med löneregleringsarbetet verkställa så ingående under-

sökningar, som erfordras såsom underlag för bedömandet om jämkningar äro motiverade. Enligt förslaget förutsattes emellertid, att en allmän översyn av dessa tilläggsförmåner snarast kommer till stånd under medverkan av vederbörande myndigheter och personalorganisationer.

Förslaget har alltså i stort sett begränsats till att avse en systematisering i författningshänseende av ifrågakvarande förmåner och ett klarläggande av rätten att uppbära förmånerna i vissa särskilda fall. Arvodena ha vidare, då de utgå med visst årsbelopp, i förekommande fall jämkats på sådant sätt, att de blivit i helt krontal jämnt delbara med 12.

Utskottet får i dessa delar hänvisa till propositionen (s. 172—190).

Såsom inledningsvis framhållits, ha särskilda sakkunniga tillkallats för utredning av frågan om avlöningsförmåner till timlärare vid det civila undervisningsväsendet och inom försvaret. De sakkunniga ha i skrivelse den 21 april 1947 framlagt principförslag beträffande vissa med en lönereglering för timlärare sammanhängande frågor, vilka lämpligen syntes böra anmälas för riksdagen i samband med den allmänna löneregleringen. De sakkunniga ämna framdeles inkomma med fullständigt förslag i ämnet.

I anledning av de sakkunnigas principförslag har departementschefen anført följande.

Vad slutligen angår den av särskilda sakkunniga utförda utredningen angående avlöningsförmåner till timlärare vid civila och militära läroanstalter torde i detta sammanhang allenast böra beröras vissa för lönesättningen grundläggande regler. En utgångspunkt bör härvid vara, att — på sätt de sakkunniga förordat och myndigheterna tillstyrkt — det nuvarande villkoret att extra lärares anställning skall avse minst en termin upphäves och att sålunda heltidstjänstgörande lärare skall kunna anställas såsom extra lärare även vid kortvariga förordnanden. Härav föranledda ändringar böra vidtagas i vederbörande av lönekommittén föreslagna reglementsbestämmelser.

Arvode till timlärare bör, där ej särskilda skäl till annat föranleda, i anslutning till de sakkunnigas förslag motsvara viss kvotdel av lön till jämförlig extra lärare. I nämnda lön inbegripes av indexläget föranledd förhöjning. Timlärararvodet bör vidare i viss utsträckning differentieras efter lärarens kompetens och efter det undervisningsstadium, varom fråga är.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, sedan de sakkunniga framlagt fullständigt förslag i ämnet, utfärda bestämmelser angående avlöningsförmånerna för olika slag av timlärare. Härvid böra vissa i remissyttrandena gjorda uttalanden beaktas. Huruvida på sätt skolöverstyrelsen förordat möjlighet till viss kompensation för särskilt betungande hemarbete (skrivningsrättning) bör öppnas, synes icke kunna avgöras utan särskild undersökning, avseende samtliga av frågan berörda lärargrupper. I samband med bestämmelsernas utfärdande bör ställning tagas till de sakkunnigas förslag angående rätt att behålla viss del av arvode under sjukledighet för timlärare med en medeltjänstgöring av minst 20 timmar i veckan och en anställningstid av minst 6 månader.

Tjänstebostad. Liksom hittills har regleringen av tjänstebostädernas beskaffenhet, vård och underhåll icke ansetts böra ske i avlöningsreglementena. I Kungl. Maj:ts förslag förutsattes emellertid, att i dem skall stadgas,

att i dessa hänseenden skall — vad angår beskaffenheten utöver vad därom föreskrives i gällande hälsovårdsstadga — gälla vad som må särskilt stadgas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande myndighet. Den närmare regleringen avses skola ske i en eller, i den mån så anses erforderligt eller lämpligt, flera boställsordningar.

Det förutsättes vidare, att Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter i syfte att åvägabringa en enhetlig tillämpning av bestämmelserna om hyresbeloppens fastställande.

Tjänstedräkt. Kungl. Maj:ts förslag innebär i princip ett bibehållande av det för närvarande rådande s. k. rabattsystemet. Bestämmelserna föreslås emellertid kompletterade i två hänseenden. Dels har rabatten ansetts böra väsentligt höjas, nämligen till 75 procent såvitt angår den första anskaffningen av uniformspersedlar för uniformspliktig tjänsteman. Dels har det för närvarande inom vissa förvaltningsområden medgivna förfaringsättet, enligt vilket tjänstemännen äga att själva ombesörja persedlarnas tillverkning och erhålla sömnadsbidrag högst motsvarande vad statsverket eljest skulle gälda, ansetts böra fastställas för allmän tillämpning. Å andra sidan har den inskränkningen i nuvarande grunder ansetts böra vidtagas, att någon lägsta gräns för storleken av den rabatt, som må medgivas tjänsteman vid förnyelse av persedlar, icke fastställts.

Beträffande beställningshavare vid försvaret förutsättes, att ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag skola utgå med oförändrade belopp, dock att ekiperingsförmånerna för det ordinarie manskapet — långtjänstunderbefälet — ansetts böra vara desamma som för officerare och underofficerare.

Det icke-ordinarie manskapet med blandlön skall även i fortsättningen erhålla fri beklädnad; det övriga manskapet, som innehar icke-ordinarie anställning, skall såsom lån erhålla erforderliga uniformspersedlar från kronans förråd och härför erlagga ersättning med belopp motsvarande hälften av statens kostnader för persedlarna i fråga.

Utbetalningsbestämmelser. I fråga om utbetalning av avlöning förutsättes i förslaget, att en viss valfrihet beredes myndigheterna, dock inom gränser, som fixeras i avlöningsreglementet. Sålunda har föreslagits, att avlöning i regel skall utbetalas tidigast den 25:e dagen och senast den sista helgfria dagen i månaden. Härigenom erhålles ett icke oväsentligt utrymme för betalningarnas utspridande, som jämväl beräknas kunna bidra till en önskvärd utjämning av arbetsbelastningen såväl för de statliga redogörarna som också i viss mån inom andra områden, särskilt för postverkets personal.

Vidare ha möjligheter till utbetalning av intjänt avlöning tidigare än vid ordinarie avlöningstillfälle alltjämt ansetts bör förefinnas. Såväl av allmänna ordningshänsyn som i betraktande av frågans principiella vikt ha emellertid reglerna härom ansetts böra meddelas inom vederbörande avlöningsreglementes ram.

Övergångsanordningar. Trots den i lönekommitténs första betänkande föreslagna grundregeln angående löneklassplacering vid övergång till det nya systemet kan det med hänsyn till omläggningen av dyrortsgrupperingen eller, beträffande distriktsveterinärer av lönegrupperingen vara möjligt, att löneminskning skulle inträda vid övergången. Med hänsyn härtill har föreslagits, att föreskrifter meddelas, enligt vilka tjänstemännen erhålla garanti mot kontant löneminskning vid övergången. Hänsyn skulle härvid tagas till det lönebelopp, som vid tillämpning av nuvarande avlöningsbestämmelser — och bestämmelser om pensionsavdrag — skulle utgått den 1 juli 1947.

Härutöver innehåller Kungl. Maj:ts förslag, att omräkning av befattningshavarnas lönetur skall företagas vid övergången till det nya systemet. Huvudprincipen har härvid ansetts vara, att omräkningen skall avse att utvisa, vilken placering i löneklass och lönerum, som skulle tillkommit viss tjänsteman, om det nya systemet tillämpats på honom under hela hans tjänstetid. Det har understrukits, att lönetursomräkningen är subsidiär så till vida, att dess syfte endast är att konstatera om bättre löneställning bör tillerkännas viss tjänsteman än den som följer av den i första betänkandet förordade grundregeln angående löneklassplacering och av den föreslagna garantien mot inkomstminskning.

De barntillägg, som övergångsvis utgå till vissa tjänstemän, skola enligt förslaget bibehållas vid löneregleringen. Dessa tillägg avvecklas successivt för att för det stora flertalet statstjänstemän helt försvinna från och med den 1 april 1955.

Ordinarie tjänsteman, som i vederbörlig ordning anmält sig icke vilja underkasta sig nytt avlöningsreglemente, har icke ansetts böra äga bibehålla provisoriskt lönetillägg, vilket i viss mån haft karaktär av förskott å den blivande löneregleringen. Kristillägg skulle däremot — jämte rörligt tillägg — tillkomma sådan tjänsteman.

Vissa särskilda frågor.

Rätt för justitieråd och regeringsråd att med befattningen förena vissa uppdrag. I samband med tillkomsten av den nya löneregleringen har viss jämkning ansetts böra företagas i det för närvarande gällande förbudet för justitieråd och regeringsråd att åta sig skiljemannauppdrag av innebörd att nämnda befattningshavare medgivas rätt att — i likhet med vad som gäller i fråga om häradshövding — med sin tjänst förena skiljemannauppdrag såsom ordförande eller som ensam skiljedomare. Nämnda förmån skulle förknippas med det villkoret, att sådana uppdrag skola anmälas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Avlöningsförhållandena för armé- och flygtekniker. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall tekniker vid armén och flygvapnet inplaceras i den blivande lönegraden Ca 12, vilket innebär samma löneställning, som tillkommer över-

furir. Mekanikertillägg har därvid ansetts böra tills vidare utgå till flygtekniker. Frågan om särskilda med tjänsten förenade förmåner för teknikerpersonalen förutsättes emellertid upptagas till prövning vid den utredning angående sådana förmåner, som i annat sammanhang förordats.

Avlöningsförhållandena för innehavare av för pensionerad personal vid försvaret avsedda arvodesbefattningar. Den löneförbättring, som från och med den 1 juli 1947 tillkommer ordinarie beställningshavare, anses böra tillkomma även innehavare av här avsedda arvodesbefattningar. Arvodena ha ansetts böra sammanfalla med lönerna i de nya löneklasser i lönegraderna för aktiv personal, som utgöra motsvarighet till de löneklasser, efter vilka arvodena nu utgå. Med undantag i fråga om ekiperingsförmåner och begravningshjälp ha ifrågavarande arvodestagare beträffande förmåner utöver arvodet ansetts kunna helt likställas med beställningshavare på aktiv stat.

Då annan än pensionsavgången officer eller underofficer förordnas att innehava här avsedd arvodesbefattning, ha avlöningsförmånerna jämväl i fortsättningen ansetts böra bestämmas i särskild ordning.

Avlöningsförhållandena för viss, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal vid försvaret. Löneregleringen för den aktiva personalen har icke ansetts böra medföra någon reell ändring i avlöningsförhållandena för den till övergångsstat frivilligt överförda personalen. För tid, varunder tjänstgöring icke fullgöres, har avlöningen även till beställningshavare, som tvångsvis överförs till övergångsstat, förutsatts utgå enligt det vid tiden för överföringen för vederbörande gällande avlöningsreglementet. Under tjänstgöring skola sistnämnda beställningshavare i anslutning till meddelade föreskrifter i samband med 1939 års löneroglering för personal på aktiv stat åtnjuta lön enligt den löneklass i de nya avlöningsbestämmelserna för militära beställningshavare, som motsvarar den löneklass, enligt vilken vederbörande äger uppbära lön på övergångsstat.

Motsvarande föreskrifter förutsättas gälla för beställningshavare på avgångsstat och disponibilitetsstat, dock har i annat sammanhang föreslagits höjning av disponibilitetsarvodet för beställningshavare, som överföres på disponibilitetsstat efter den 30 juni 1947. För personal i reserven samt i väg- och vattenbyggnadskåren skola tillämpas för motsvarande personal på aktiv stat gällande föreskrifter.

Avlöningsförhållandena för försvarets övertaliga personal. Beställningshavare, som beviljats tillstånd att med bibehållen tur och befodringsrätt såsom lönlös kvarstå vid försvarsväsendet, förutsättas vid fullgörande av vederbörande författningsenligt åliggande tjänstgöring erhålla samma avlöningsförmåner som de, vilka vid motsvarande tjänstgöring tillkomma förtidsavgången personal i reserven.

Avlöningsförmånerna för indelt manskap. I fråga om förmånerna till ständigt tjänstgörande indelt manskap har föreslagits, att lön och dagavlö-

ning fastställas till de belopp, som framgå av en å s. 227 i propositionen intagen tabell, och att rörligt tillägg med samma procental och enligt samma grunder, som komma att tillämpas för höjning av lön för statstjänstemännen i allmänhet, skall utgå å summan av lön och dagavlönning.

Lönegradsplacering av vissa föreståndare vid sinnesslöskolor. Vid framläggandet av propositionen 1946: 333 anfördes att frågan om lönegradsplacering av tjänster i nuvarande 19 lönegraden borde lösas från fall till fall. Beträffande föreståndare vid statsunderstödd sinnesslöskola, tillhörande den blivande lönegrupp IV (nuvarande avlöningsgrupp III), förordas nu inplacering i lönegraden Ca 23.

Motioner.

I samband med ifrågavarande proposition har utskottet till behandling förehått

dels två vid riksdagens början väckta motioner, den ena inom första kammaren av herr *Mannerskantz m. fl.* (I: 34) och den andra inom andra kammaren av herr *Skantze m. fl.* (II: 61), vari hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna angivna grunder utfärda föreskrifter i fråga om fria resor för meniga volontärer samt för detta ändamål anvisa ett förslagsanslag av 39 000 kronor för budgetåret 1947/48;

dels två i anledning av propositionen nr 281 väckta motioner,

den ena inom första kammaren av herr *Nerman m. fl.* (I: 339) med hemställan, att riksdagen beträffande justitieråds och regeringsråds rätt att med tjänsten förena skiljemannauppdrag vidbliver sin vid förra årets riksdag intagna ståndpunkt, och

den andra inom andra kammaren av herrar *Håstad* och *Skantze* (II: 498) med hemställan, att riksdagen under hävdande av att avlöningsreglementena fortfarande böra fastställas av riksdagen måtte *dels* antaga i propositionen framlagda förslag blott intill den 1 juli 1948, *dels* ock hemställa om en formell översyn av de till propositionen fogade författningsförslagen att föreläggas 1948 års riksdag för definitivt antagande;

dels ock två i anledning av propositionen nr 300 inom andra kammaren väckta motioner,

den ena av herrar *Senander* och *Kempe* (II: 513) med hemställan, att riksdagen måtte avslå nämnda proposition och förklara, att riksdagen vidbliver sitt år 1946 fattade beslut beträffande rörligt tillägg på statstjänarnas löner, och

den andra av herr *Fagerholm* (II: 514), vari jämväl hemställts om avslag på sistnämnda proposition, i anledning varav den i propositionen nr 281 föreslagna löneplansförordningen borde träda i kraft den 1 juli 1947 även i vad angår bestämmelserna i 4 §.

Beträffande de skäl, vilka anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionerna I: 34 och 339 samt II: 498, 513 och 514.

Över motionerna I: 34 och II: 61 har, efter därom i vederbörlig ordning framställd begäran, yttrande avgivits av *försvarsväsendets lönenämnd*, vilket yttrande såsom bilaga fogats härvid. (*Bilaga.*)

Departementspromemoria.

I en till utskottet av finansdepartementet överlämnad, den 14 juni 1947 dagtecknad *promemoria* har upptagits frågan om rätt att med domarämbete förena uppdrag att vara ordförande i hyresnämnd eller suppleant för ordföranden i sådan nämnd. Efter en redogörelse för de för häradshövding och vattenrättsdomare gällande bestämmelserna på området — vari någon saklig ändring icke är föreslagen i samband med nu ifrågavarande lönereglering — anföres i promemorian följande.

»I skrivelse den 16 maj 1947 har statens hyresråd — med förmälan att för närvarande tjuguhäradshövdingar och en vattenrättsdomare tjänstgjorde såsom ordförande i hyresnämnd samt att ungefär hälften av dessa tjänstgjort i sådan egenskap från hyresregleringens början — framhållit, att det enligt hyresrådets mening vore mycket lämpligt, om möjlighet bereddes häradshövdingarna att mottaga uppdrag såsom ordförande i hyresnämnd eller suppleant för sådan. Dessa uppdrag hade rådet att meddela. Arbetet såsom ordförande i hyresnämnd stode enligt hyresrådets mening domargärningen mycket nära. Häradshövdingarna och vattenrättsdomarna måste genom sin erfarenhet såsom domare och genom sin ställning i samhället anses vara synnerligen väl lämpade för dessa uppdrag, som i hög grad fordrade oväld och gott omdöme av innehavaren.

Hyresrådets framställning har anmälts för chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, som efter samråd med chefen för justitiedepartementet ansett det lämpligt att de nya avlöningsbestämmelserna gåves sådan avfattning, att med domarämbete kunde förenas uppdrag att vara ordförande i hyresnämnd eller suppleant för ordförande i sådan nämnd.»

Utskottet.

I rådande läge på arbetsmarknaden finner utskottet i likhet med departementschefen önskvärt att arbetstillfällena i den utsträckning, som är möjlig, utbjudas även till sådana arbetssökande, som endast kunna eller vilja taga deltidsanställning. De anordningar, som departementschefen förordar i detta syfte, synas utskottet ändamålsenliga. Utskottet kan även ansluta sig till vad departementschefen anført i fråga om nedsättning av tjänstgöringstiden för heltidsanställd personal.

Att ett beslut av Kungl. Maj:t eller Kungl. Maj:t och riksdagen, varigenom

visst antal extra ordinarie tjänster fastställts, skall tilläggas den innebörden, att genom beslutet fixeras det högsta antalet »heltider», som de anställda tjänstemännens sammanlagda tjänstgöring får motsvara, föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

I fråga om vissa militära beställningar innebär Kungl. Maj:ts förslag en betydande förbättring av löneställningen utöver den, som genom löneregleringen kommer tjänstemän i allmänhet till del. Dessa förslag har inom utskottet föranlett viss tvekan. Utskottet har emellertid med beaktande särskilt av rådande rekryteringssvårigheter ansett sig böra tillstyrka den föreslagna löneförbättringen för sådant fast anställt manskap, som enligt förslaget alljämt skall bibehållas vid ett lönesystem med såväl kontant lön som vissa naturaförmåner. Förslaget, att furirerna skola beredas extra ordinarie anställning och efter vissa grunder fördelas på två olika lönegrader, biträdades även av utskottet. Vad angår furirernas löneställning har utskottet uppmärksammat, att de i den högre furirlönegraden erhålla en löneställning, som är något gynnsammare än den som efter löneregleringens genomförande kommer stationskarlar och andra befattningshavare i nuvarande lönegrad A 5 till del. Lämpligheten härav kan ifrågasättas med hänsyn till att berörda befattningshavargrupper även i fortsättningen torde komma att i viss utsträckning rekryteras av före detta fast anställt manskap. Det torde emellertid få förutsättas, att furir, som icke kan väntas erhålla pensionsberättigande militär beställning, i regel skall avgå ur tjänst, innan han uppnått den högre furirlönegraden. I den mån så icke blir fallet, lär vidare civilanställningsförsäkringen (nuvarande övergångsersättningen) komma att erbjuda honom visst skydd mot inkomstminskning. Utskottet har därför funnit sig kunna godtaga förslaget om furirernas fördelning på två lönegrader, omfattande löneklasserna 9, 10, 11 och 12 respektive 10, 11, 12 och 13 löneplan nr 1.

I propositionen föreslagna löneställningar för dels överfurirer och högbåtsmän, dels flaggkorpraler, dels ock beställningshavare i sergeants-, fänriks- och fanjunkargraderna framstå såsom konsekvenser av den av utskottet ovan godtagna löneförbättringen för furirer och föranleda icke någon erinran från utskottets sida. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda övergångsvis gällande avlöningsbestämmelser för flaggkorpralerna, vilka enligt 1942 års försvarsbeslut icke skola bibehållas i försvarsorganisationen.

De föreslagna förändringarna i fråga om anställningspenningens och civilanställningsförsäkringens belopp tillstyrkas av utskottet. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att bestämmelserna om avskedspremie och civilanställningsförsäkring icke böra intagas i det för de militära beställningshavarna gällande avlöningsreglementet. Lämpligare synes vara, att dessa bestämmelser sammanföras med gällande föreskrifter om övriga civilanställningsförmåner.

Vidkommande därefter den allmänna löneregleringen vill utskottet först behandla frågan om *riksdagens medverkan* vid löneförfattningarnas tillkomst.

Kungl. Maj:t har underställt riksdagen ett förslag till statens löneplansförordning. Däri intagna löneplaner skola enligt förordningen tillämpas i den utsträckning, som angives i avlöningsreglementen utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut. Men enligt Kungl. Maj:ts förslag skola dessa avlöningsreglementen icke till sin ordalydelse underställas riksdagen. I följd härav föreslås riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att dels *utfärda* avlöningsreglementen för vissa uppräknade grupper befattningshavare, dels under vissa förutsättningar och i viss omfattning *vidtagna ändringar* i sålunda utfärdade reglementen och dels *utfärda övergångsbestämmelser*.

Såvitt avser avlöningsbestämmelser, vilka skola motsvara exempelvis de nu gällande civila och militära avlöningsreglementena innebär Kungl. Maj:ts förslag ett avsteg från hittills följd praxis, då ordalydelsen av dessa reglementen med däri vidtagna ändringar hittills underställts riksdagens prövning. Såsom skäl för detta avsteg har bland annat anförts, att riksdagens medverkan i avlöningsfrågor efter genomförandet av 1939 års lönereglering påkallats på ett sätt, som icke kunnat förutses. Det har ansetts önskvärt, att riksdagen befrias från formella frågor eller frågor av mindre saklig betydelse. Ett annat skäl för riksdagen att lämna Kungl. Maj:t ifrågavarande bemyndiganden har ansetts vara, att de nya reglementena förutsättas skola innehålla bestämmelser för jämväl den icke-ordinarie personalen. Beträffande denna personal innebär Kungl. Maj:ts förslag i själva verket en ökad medverkan från riksdagens sida, eftersom hittills endast löneplanerna men icke avlöningsbestämmelserna i övrigt tillkommit under riksdagens medverkan.

Beträffande de föreslagna bemyndigandenas räckvidd innebär förslaget, att bestämmelsernas sakliga innebörd i princip skall underställas riksdagen, medan deras redaktionella utformning skall överlämnas åt Kungl. Maj:t. Det förutsättes, att vid reglementenas utfärdande sådana smärre detaljjämningar av saklig natur även skola kunna vidtagas av Kungl. Maj:t, vilka äro av den obetydliga räckvidd att det icke syntes påkallat att tynga riksdagsbehandlingen med närmare redogörelser och ställningstaganden. Sakliga ändringar i reglementena sedan de utfärdats föreslås skola kunna vidtagas utan riksdagens hörande (a) då skäl föreligga att utsträcka tillämpningen av för vissa grupper av tjänstemän enligt reglementena gällande bestämmelser till andra, i stort sett likartade grupper, (b) då riksdagens beslut i organisations- eller anslagsfrågor föranleda tillägg till eller ändringar i reglementenas bestämmelser, så framt dessa tillägg eller ändringar icke avvika från de principer, på vilka avlöningsreglementenas bestämmelser äro byggda, samt (c) då skäl föreligga att i samband med sådana ändringar och tillägg, som avses vid (a) och (b), vidtaga vissa modifikationer av gällande bestämmelser. Bemyndigandet att utfärda övergångsbestämmelser avser dylika bestämmelser såväl i samband med löneregleringens ikraftträdande som därefter och någon särskild begränsning av dess räckvidd har ej ifrågasatts i propositionen.

Utskottet vill erinra, att lönekommitténs förslag i nu berörda frågor i främsta rummet innebar, att Kungl. Maj:t skulle av riksdagen bemyndigas

att utfärda avlöningsreglementena i huvudsaklig överensstämmelse med vid vederbörande riksdagsskrivelse eller vid i skrivelserna återopade utskottsutlåtanden fogade författningsförslag. Lönekommitténs vid propositionen fogade förslag till statens allmänna avlöningsreglemente och särskilda avlöningsreglementen ha dock i flera remissyttranden mötts av en starkt kritisk inställning, företrädesvis ur synpunkten av reglementenas praktiska användbarhet. Inom finansdepartementet har en formell översyn påbörjats i syfte att i möjligaste mån tillmötesgå de framförda önskemålen i fråga om reglementenas utformning. Denna överarbetning kan förväntas bli av förhållandevis genomgripande natur. Bland annat överväges en jämkning av den föreslagna grupperingen av författningsmaterialet på skilda reglementen.

Betydelsen av att lönereglementen i tillfredsställande grad uppfylla kraven på praktisk användbarhet torde icke behöva särskilt understrykas. Enligt utskottets mening bör riksdagen icke frånhända sig möjligheten att granska framlagda reglementsförslag ur denna synpunkt. I nuvarande läge är emellertid en sådan granskning utesluten, då icke ens den blivande allmänna uppställningen av de avsedda reglementena framgår av de förslag, som fogats till propositionen. Med hänsyn härtill kan utskottet icke tillstyrka att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att utfärda annat än sådana provisoriska bestämmelser, som erfordras för den allmänna löneregleringens ikraftträdande och genomförande av de beslut i sakfrågor, till vilka riksdagen nu har att taga ställning. Utskottet förutsätter härvid att genomarbetade reglementsförslag skola underställas riksdagen nästa år, varefter definitiva reglementen kunna utfärdas.

Med denna motivering biträder utskottet alltså i det väsentliga yrkandet i motionen II: 498. De synpunkter, vilka ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag om formerna för riksdagens medverkan vid avlöningsbestämmelsernas tillkomst har utskottet dock funnit beaktansvärda. Utskottets ställningstagande innebär allenast, att utskottet anser sig sakna anledning att nu medverka till sådan ändring av hittillsvarande riksdagspraxis, som innebär att riksdagen frånhänder sig en granskningsmöjlighet. Den slutliga prövningen av själva principfrågan om riksdagens medverkan bör lämpligen äga rum i samband med ställningstagandet nästa riksdag till de nya reglementsförslagen.

Bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda övergångsbestämmelser i samband med löneregleringens ikraftträdande kan av naturliga skäl icke undvaras. Utskottet är däremot icke berett att lämna ett generellt bemyndigande att utfärda övergångsbestämmelser i samband med sådana sakliga ändringar i utfärdade reglementen, vilka framdeles underställas riksdagens prövning.

När utskottet nu övergår till att granska *den sakliga innebörden* av Kungl. Maj:ts förslag till nya avlöningsbestämmelser m. m. för statstjänstemän och vissa befattningshavare vid det kommunala undervisningsväsendet, vill utskottet erinra, att förslaget i de delar det överensstämmer med vad 1945 års lönekommitté föreslagit i betänkande med förslag till statens allmänna avlö-

ningsreglemente m. m. utgör resultatet av förhandlingar mellan lönekommittén och tjänstemännens huvudorganisationer. Såsom riksdagen framhöll förra året vid behandlingen under höstsessionen av Kungl. Maj:ts proposition 1946: 333 angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. har icke lönekommitténs ställning såsom förhandlingsdelegation inneburit, att kommittén haft befogenhet träffa ett för statsmakterna bindande avtal. Riksdagen hade emellertid vid prövningen av frågan om då föreliggande förslag kunde anses godtagbart, ansett sig böra utgå från den uppfattningen, att en mera väsentlig avvikelse från detsamma skulle innebära en vittgående åtgärd. Detta uttalande av riksdagen har utskottet funnit äga giltighet jämväl för de förslag, som lönekommittén framlagt i sitt senare, i propositionen nr 281 behandlade betänkande.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att den begränsade tiden icke medgivit en sakbehandling av förslaget i alla dess detaljer. Utskottet har därför i stort sett måst begränsa sin granskning av propositionen till där behandlade principfrågor och andra spörsmål av större ekonomisk räckvidd.

Förslaget att för de av löneregleringen berörda tjänstemännen skola finnas tre huvudanställningsformer, nämligen ordinarie och extra ordinarie anställning samt aspirantanställning ävensom ytterligare en allmän anställningsform — extra anställning — biträdes av utskottet, som icke heller funnit anledning till erinran mot vad som föreslagits beträffande dessa anställningsformers innebörd, användningsområde m. m. I fråga om den extra anställningen vill utskottet understryka, att extra tjänsteman regelmässigt icke bör beredas högre löneställning än ordinarie eller extra ordinarie tjänstemän med motsvarande arbetsuppgifter. Särskilt bör beaktas, att den omständigheten, att extra tjänst i enlighet med vad som hittills gällt icke skall vara förenad med pensionsrätt, icke får åberopas såsom skäl för att bereda extra tjänsteman högre kontantlön än som följer av angivna jämförelse med ordinarie och extra ordinarie tjänstemän.

Bestämmelserna om höjning och sänkning av lön i viss automatisk anslutning till levnadskostnadernas växlingar har i Kungl. Maj:ts förslag till statens löneplansförordning utformats i huvudsaklig överensstämmelse med det principbeslut i frågan, som fattades av 1946 års riksdag. I propositionen nr 300 har Kungl. Maj:t emellertid på där närmare anförda skäl föreslagit, att förevarande bestämmelser icke skola träda i kraft under budgetåret 1947/48. Under nämnda budgetår föreslås i stället skola för höjning av månadslön och vissa andra i 3 § av statens löneplansförordning intagna belopp tillämpas ett fast, till 12 bestämt procenttal. Denna höjning skall verkställas efter samma grunder, som enligt 4 § löneplansförordningen skola gälla vid där avsedd höjning av ifrågavarande belopp. Det av Kungl. Maj:t sålunda föreslagna avsteget från den överenskommelse mellan lönekommittén och personalorganisationerna, på vilken riksdagens principbeslut grundade sig, har under vissa förutsättningar godkänts av statstjänarkartellen och tjänstemännens centralorganisation, under det att den tredje i överenskommelsen deltagande huvudorganisationen, statstjänstemännens riksförbund, uttalat sig

för vidblivande av den i principbeslutet ingående automatiska indexregleringen. Såsom ett alternativ till det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget har övervägts bortrensande av direkta skatter och socialpolitiska förmåner ur index, vilka faktorer beräknas medföra vissa ojämnheter i levnadskostnadstalen och därmed i lönerna under nästkommande budgetår. Alla tre organisationerna ha emellertid uttalat sig mot att man — med bibehållande av automatisk rörlighet — redan från och med nästa budgetår skulle övergå till ändrade grunder för indexberäkningarna.

I motionerna II: 513 och II: 514 har hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition, nr 300.

Såsom i nämnda proposition framhållits torde automatisk indexreglering under nästkommande budgetår föranleda vissa sakligt sett omotiverade svängningar i löneutvecklingen. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle däremot erhållas en stabilisering av lönerna samtidigt som rådrum vunnas för en omprövning av indexregleringen i hela dess vidd. Förslaget synes därför innebära en ur allmänna synpunkter lämplig lösning av förevarande spörsmål. Med hänsyn till den vikt, som bör tillmätas de mellan lönekommittén och tjänstemännens huvudorganisationer träffade överenskommelserna, hade utskottet helst sett att en så betydande avvikelse från principöverenskommelsen, som Kungl. Maj:ts förslag innebär, hade kunnat vinna allmän anslutning. Då emellertid den avsedda stabiliseringen av lönenivån lär innebära vissa fördelar även för tjänstemännen, vilket kan anses bestyrkt därav, att de två största personalorganisationerna godkänt förslaget, bör den omständigheten, att förslaget icke biträtts av samtliga tre huvudorganisationer, enligt utskottets mening icke få utgöra hinder för förslagens genomförande. Utskottet vill understryka att frågan om kompensationen för levnadskostnadsstegringen bör upptagas till förnyad prövning, därest under budgetåret inträffa sådana nu ej förutsedda prisrörelser, som göra en dylik prövning påkallad. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att till statens löneplansförordning foga en övergångsbestämmelse av samma innehåll som Kungl. Maj:ts hemställan i proposition nr 300.

De av Kungl. Maj:t föreslagna löneplanerna för provinsialläkare och distriktsveterinärer ha godkänts vid förhandlingar mellan lönekommittén och vederbörliga personalorganisationer. Då vidare lönebeloppen i dessa löneplaner uppräknats efter i huvudsak samma principer som beloppen i de av riksdagen vid 1946 års höstsession fastställda löneplanerna nr 1 och 2, ha de icke föranlett någon erinran.

Vad särskilt angår den för distriktsveterinärer avsedda löneplanen nr 4 innebär detta, att utskottet tillstyrker minskning av antalet lönegrupper från sju till fem. Beträffande den omgruppering av distriktsveterinärbefattningarna, som härigenom blir nödvändig, vill utskottet tillägga, att även om — såsom i propositionen föreslagits — inplacering i lönegrupper bör ske under hänsynstagande i första hand till inkomster av praktik och av uppdrag såsom veterinär vid sidan av den egentliga tjänsten, jämväl distriktens svårskötthet bör tillbörligen beaktas.

Såsom framhållits i flertalet remissyttranden äro de av lönekommittén föreslagna bestämmelserna om placering samt uppflyttning i löneklass synnerligen invecklade och torde komma att föranleda betydande svårigheter vid tillämpningen. Den yttersta orsaken härtill torde vara att söka i att lönekommittén eftersträvat att giva bestämmelserna en sådan saklig innebörd, att de skola med ett ur skälighetssynpunkt tillfredsställande resultat kunna tillämpas i sinsemellan helt olikartade fall, utan att härvid ojämnheter uppkomma i tjänstemännens inbördes löneklassplacering. Det vill förefalla utskottet, som om lönekommittén gått för långt i denna sin strävan. En betydande förenkling av bestämmelserna vore enligt utskottets mening önskvärd. En sådan förenkling läser emellertid icke kunna genomföras utan väsentliga ändringar i bestämmelsernas sakliga innebörd, som godkänts i den mellan lönekommittén och personalorganisationerna träffade överenskommelsen. Vid sådant förhållande får utskottet inskränka sig till att framhålla, att vid omarbetningen av lönekommitténs förslag varje möjlighet till förenkling och förtydligande av bestämmelserna bör tillvaratagas. Önskvärt är att härvid de principer på vilka bestämmelserna grunda sig komma till uttryck i författningstexten.

Det av utskottet sålunda tillstyrkta förslaget om nya grunder för löneklassplacering är av mycket genomgripande natur. Det är därför anledning erinra om att ställningstagandet i denna fråga liksom i övriga sakfrågor är avsett att vara definitivt. Vad utskottet ovan anfört därom, att lönebestämmelserna för nästa budgetår böra vara av provisorisk natur, avser såsom torde framgå av det redan anförda bestämmelsernas utformning, men icke deras sakliga innebörd.

I fråga om förutsättningarna för löneklassuppflyttning innebär Kungl. Maj:ts förslag att tjänstledighet för sjukdom m. m. med bibehållande av viss del av lönen icke skall inverka fördröjande på löneklassuppflyttning. Enligt kommitténs förslag skulle däremot sjukledigheter omfattande mer än 600 dagar under en och samma uppflyttningsperiod till överskjutande del inverka fördröjande på uppflyttningen i samma utsträckning som exempelvis tjänstledighet för enskilda angelägenheter med C-avdrag. Med sjukledighet skall enligt lönekommitténs förslag i här ifrågavarande avseende jämsställas ledighet för uppdrag inom personalsammanslutning och härutinnan innebär Kungl. Maj:ts förslag icke någon saklig ändring.

Utskottet kan icke finna, att sakliga skäl föreligga för den av Kungl. Maj:t förordade ändringen av lönekommitténs förslag och tillstyrker således, att detta förslag godtages i oförändrat skick.

De av Kungl. Maj:t föreslagna vikariatsersättningsbestämmelserna synas utskottet väl komplicerade. Då utskottet emellertid av skäl som ovan antytts i nuvarande läge ansett sig förhindrat att framlägga förslag om ändrade grunder för vikariatsersättningsbestämmande, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vid behandlingen av vissa särskilda frågor föreslår Kungl. Maj:t sådan jämkning av gällande förbud för justitieråd och regeringsråd att med befatt-

ningen förena uppdrag såsom skiljeman, att förbudet icke skall avse uppdrag såsom ordförande i skiljenämnd eller såsom ensam skiljedomare. I motionen I: 339 har uttalats, att sådan jämkning icke bör vidtagas.

Utskottet, som vid 1946 års riksdag förklarade sig icke vara berett att tillstyrka ett då motionsvägen framfört förslag av nu ifrågakvarande innebörd, finner icke anledning frångå detta sitt ställningstagande.

Vad i finansdepartementets ovannämnda promemoria anförts rörande rätt att med domarämbete förena uppdrag att vara ordförande i hyresnämnd eller suppleant för ordförande i sådan nämnd har, i vad avser häradshövding och vattenrättsdomare, ej föranlett erinran.

I de hänseenden, utskottet ej berört här ovan, har Kungl. Maj:ts förslag ej givit utskottet anledning till uttalande. Förslaget innebär bland annat, att de önskemål, som framföras i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 34 och II: 61, i huvudsak tillgodosetts, i vad de avse fria resor för volontärerna. Utskottet har icke ansett sig böra förorda i motionerna avsedda löneförmåner i vidare utsträckning än som följer av Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må beträffande propositionen nr 281

I. godkänna i nämnda proposition framlagt förslag till statens löneplansförordning;

II. med bifall till motionen I: 339 avslå Kungl. Maj:ts förslag i vad detsamma avser rätt för justitieråd och regeringsråd att med tjänsten förena visst uppdrag såsom skiljeman;

III. medgiva, att häradshövding och vattenrättsdomare må med tjänsten förena uppdrag att vara ordförande i hyresnämnd eller suppleant för ordförande i sådan nämnd;

IV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 34 och II: 61 ävensom motionen II: 498 bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordat för tiden intill den 1 juli 1948 utfärda provisoriska avlöningsbestämmelser för tjänstemän (beställningshavare) vid den civila och den militära statsförvaltningen, för lärare m. fl. vid de högre kommunala skolorna, de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. och folkskoleväsendet samt för nomadlärare;

V. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana ändringar i sålunda utfärdade provisoriska bestämmelser, vilka på grund av det under IV lämnade bemyndigandet skolat kunna intagas i bestämmelserna vid deras utfärdande, ävensom meddela övergångsbestämmelser i anslutning till utfärdande av de provisoriska avlöningsbestämmelserna och ändringar i eller tillägg till dessa;

VI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

a) bemyndiga Kungl. Maj:t

1) att, därest värnpliktiga med stöd av 28 § värnpliktslagen skulle inkallas till militärtjänstgöring, innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigsavlöningsreglemente, som påkallas av den nya löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst;

2) att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 9 maj 1947 meddela avlöningsbestämmelser för flaggkorpraler ävensom för följande övriga personalgrupper vid försvaret, nämligen innehavare av för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar, viss icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal, övertalig personal samt indelt manskap;

3) att *dels*, beträffande av riksdagen redan godkända grunder för avlönande av militära beställningshavare enligt de nya avlöningsbestämmelserna, vidtagna ändring i fråga om numrering av lönegraderna ävensom beträffande löneklasserna inom lönegraderna för sergeant och fänrik samt fanjunkare, *dels ock* införa en ny lönegrad för militära beställningshavare, avsedd för vissa förvaltare;

4) att i fall, där innehavare av å personalförteckning uppförd ordinarie eller extra ordinarie lärartjänst vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter förordnas att inneha rektorsbefattning eller befattning såsom föreståndare för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, föra den ordinarie eller extra ordinarie lärartjänsten över stat och återbesätta eller låta återbesätta den på stat befintliga tjänsten;

5) att i förekommande fall jämka av riksdagen redan fastställda årsbelopp för arvoden och lönetillägg till närmast högre med 12 jämnt delbara hela krontal; samt

6) att i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 9 maj 1947 meddela föreskrift i fråga om anlåtande av anslagsmedel till rörligt tillägg;

b) till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1947/48 såsom förslagsanslag anvisa: under andra huvudtiteln 50 000 kronor, under tredje huvudtiteln 3 000 kronor, under fjärde huvudtiteln 375 000 kronor, under V huvudtiteln 100 000 kronor, under Va huvudtiteln 75 000 kronor, under sjätte huvudtiteln 9 400 kronor, under

sjunde huvudtiteln 120 000 kronor, under åttonde huvudtiteln 130 000 kronor, under nionde huvudtiteln 40 000 kronor, under tionde huvudtiteln 61 000 kronor under elfte huvudtiteln 800 kronor och under fjortonde huvudtiteln 2 400 kronor,

c) till *Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor* för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor;

B. att riksdagen må beträffande propositionen nr 300

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna II: 513 och 514 besluta,

a) att månadslön, som angives i statens löneplansförordning, skall under budgetåret 1947/48 höjas med ett belopp, som motsvarar 12 procent av månadslönen eller, om denna överstiger 1 200 kronor, av detta belopp;

b) att månadslön, som efter sådan höjning slutar på öretal, skall jämkas till närmaste krontal eller, om den slutar på 50 öre, till närmast högre krontal;

c) att jämte månadslön övriga till samma löneklass hörande belopp skola höjas i sådan omfattning, att de höjda beloppen förhålla sig till den höjda månadslönen på samma sätt som de oförändrade beloppen till den oförändrade månadslönen; samt

d) att belopp, vilket efter under c) avsedd höjning icke slutar å helt femtal ören, skall jämkas till närmaste femtal,

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att till bestämmelsen om löneplansförordningens ikraftträdande föga en föreskrift i överensstämmelse med under I. meddelat beslut.

Stockholm den 19 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Gustaf Iwar Anderson, fröken Andersson, herrar Gillström, Albertsson, Näsström och Gustav Emil Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Malmborg i Skövde, Falla, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Pettersson i Dahl, Åkerström, Holmström, Petterson i Degerfors, Thapper och Persson i Vinberg.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Bernhard Johansson*, *Mannerskantz*, fröken *Andersson* och herr *Holmström*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i vad avser rätt för justitieråd och regeringsråd att med tjänsten förena visst skiljemannauppdrag och att alltså

dels det stycke på s. 30 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet, som» och slutar med orden »sitt ställningstagande», bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som vid 1946 års riksdag förklarade sig icke vara berett att tillstyrka ett då motionsvägen framfört förslag av samma innebörd, har, sedan frågan därefter varit föremål för ytterligare avväganden, icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag. Härvid vill utskottet erinra att ifrågasatt tjänstemän förutsättas skola hos Kungl. Maj:t anmäla mottagna uppdrag.»

dels ock momentet A II i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen I: 339 medgiva, att justitieråd och regeringsråd må med tjänsten förena skiljemannauppdrag såsom ordförande eller såsom ensam skiljedomare.»

2) av herrar *Gustaf Karlsson* och *Thapper*, vilka ansett, att utskottet ej bort tillstyrka att häradshövding eller vattenrättsdomare medgives att med tjänsten förena uppdrag såsom ordförande i hyresnämnd eller suppleant för sådan ordförande och att alltså

dels det stycke på s. 30 av utskottets yttrande, som börjar med orden »Vad i» och slutar med orden »föranlett erinran» bort hava följande lydelse:

»Det i finansdepartementets ovannämnda promemoria ifrågasatta medgivandet för domare att vara ordförande i hyresnämnd eller suppleant för ordförande i sådan nämnd anser sig utskottet icke böra tillstyrka.»

dels ock momentet A III i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»III. besluta att i fråga om häradshövdingens och vattenrättsdomares rätt att med befattningen förena tjänst eller uppdrag nuvarande bestämmelser skola äga oförändrad giltighet.»

3) av herrar *Gustaf Karlsson*, *Mårtensson*, *Åkerström* och *Pettersson* i Degerfors, vilka ansett, att utskottet bort i huvudsak tillstyrka vad Kungl. Maj:ts förslag innehåller i fråga om riksdagens medverkan vid löneförfattningarnas tillkomst och att därför

dels de tre stycken i utskottets yttrande på s. 25 och 26, vilka börja med orden »Utskottet vill» och sluta med orden »nya reglementsförslagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den här berörda principfrågan om riksdagens medverkan vid avlöningsbestämmelsernas tillkomst bör betraktas mot bakgrunden av det allmänna önskemålet att befria riksdagen från att handlägga ärenden av mindre vikt. Från denna utgångspunkt kan enligt utskottets mening invändning icke göras mot den föreslagna huvudregeln, att Kungl. Maj:t skall äga utforma reglementena sedan riksdagen godkänt deras sakinnehåll. Detsamma gäller redigeringen av ändringar i utfärdade reglementen sedan ändringen i sakfrågan prövats av riksdagen. Ej heller synes vad som anförts rörande möjligheten för Kungl. Maj:t att vid utfärdande av reglementena vidtaga smärre detalj-jämknings- eller ändringar av saklig natur böra föranleda tvekan. Det synes även utskottet att de fall, då Kungl. Maj:t skall äga utan riksdagens hörande vidtaga sakliga ändringar i redan utfärdade reglementen, äro i stort sett tillfredsställande avgränsade. Utskottet anser sig emellertid böra förorda det ytterligare förbehållet, att den sakliga ändringen endast bör få vidtagas därest den är av mindre räckvidd ur såväl principiell som ekonomisk synpunkt. Det synes utskottet, att genom finansdepartementets försorg bör vid början av varje riksdag till konstitutions- och statsutskotten överlämnas en förteckning över de författningsrum, vilka blivit ändrade med stöd av bemyndigandet. Sker så kan bemyndigandet icke innebära, att önskvärd kontrollmöjlighet för riksdagen eftersättes. Utskottet kan alltså icke biträda yrkandet i motionen II: 498.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla det angelägna i att avlöningsreglementena under nu pågående arbete med deras omredigering erhålla en sådan utformning, att de på tillfredsställande sätt uppfylla kravet på praktisk användbarhet.»

dels ock att momenten A IV och A V i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»IV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 34 och II: 61 ävensom med avslag på motionen II: 498 bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordat utfärda avlöningsreglementen för tjänstemän (beställningshavare) vid den civila och den militära statsförvaltningen, för lärare m. fl. vid de högre kommunala skolorna, de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa m. fl. och folkskoleväsendet samt för nomadlärare;

V. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag bemyndiga Kungl. Maj:t att under de förutsättningar och i den omfattning, som utskottet förordat, vidtaga ändringar i sålunda utfärdade reglementen och utfärda övergångsbestämmelser i anslutning till såväl löneregleringens genomförande som de ändringar, som må ske på grund av detta bemyndigande;»

4) av herrar *Johan Bernhard Johansson*, *Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Rubbestad* och *Holmström*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna II: 513 och 514 och att alltså

dels det stycke på s. 28 i utskottets yttrande, vilket börjar med orden »Såsom i» och slutar med orden »nr 300» bort hava följande lydelse:

»Såsom i — — — förevarande spörsmål. Med hänsyn till den vikt som bör tillmätas den med tjänstemännens huvudorganisationer träffade överenskommelsen, vilken godkänts av statsmakterna, har utskottet icke ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet förordar alltså, att statens löneplansförordning även i avseende på höjning eller sänkning av de i grundlönetabellerna angivna beloppen skall träda i kraft den 1 juli 1947.»

dels ock att utskottets hemställan i nedannämnda del bort erhålla följande lydelse:

»B. att riksdagen må med avslag på Kungl. Maj:ts i proposition nr 300 framlagda förslag samt med bifall till motionerna II: 513 och 514 *dels* besluta, att bestämmelserna om lönernas automatiska rörlighet skola träda i kraft den 1 juli 1947 *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att utforma bestämmelsen om löneplansförordningens ikraftträdande i överensstämmelse med detta beslut.»

*Bilaga.**Till riksdagens statsutskott.*

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt försvarsväsendets lönenämnd att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över två likalydande motioner, I: 34 och II: 61, om anslag till fria resor för meniga volontärer vid krigsmakten, får lönenämnden anföra följande.

I motionerna uttalas, att det vore motiverat, att meniga volontärer under de första 18 månaderna av sin tjänstgöring erhöle rätt till tre fria hemresor jämte traktamentsersättning enligt samma grunder, som gälla för de värnpliktiga under deras första tjänstgöring. Motionärerna hemställa därför, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder utfärda föreskrifter i fråga om fria resor för meniga volontärer samt att riksdagen för detta ändamål måtte anvisa ett förslagsanslag av 39 000 kronor för budgetåret 1947/48.

Med anledning härav vill lönenämnden erinra, att 1946 års manskapslöneutredning i betänkande (SOU 1946: 95) med förslag angående löne reglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. framlagt förslag om rätt för beställningshavare, tillhörande 1 löneklassen i den för s. k. blandavlönat manskap föreslagna löneplanen, att vid semester och tjänstledighet åtnjuta fri resa från tjänstgöringsorten till den ort inom riket, varest beställningshavaren omedelbart före anställningen var bosatt eller där hans närmaste anhörige är bosatt, och åter. Sådan förmån skulle dock få åtnjutas endast en gång för varje period om fyra månader, av den tid, vederbörande tillhörde sagda löneklass. Då utredningen förutsatte, att volontär regelmässigt skulle tillhöra 1 löneklassen under 18 månader, skulle antalet fria resor för varje volontär komma att uppgå till 4. Lönenämnden, som i utlåtande över manskapslöneutredningens betänkande förordade sådan jämkning av löneklassplaceringsreglerna, att vederbörande regelmässigt skulle komma att kvarstå i 1 löneklassen endast under 12 månader, gjorde icke något särskilt uttalande i fråga om volontärernas rätt till fria resor.

Motionärernas förslag i fråga om fria resor för volontärerna föranleder härutöver icke annat uttalande från lönenämndens sida än att lönenämnden vill framhålla, att 1947 års riksdag lär få tillfälle att pröva manskapslöneutredningens förslag vid behandlingen av det förslag till militärt avlöningsreglemente, innefattande jämväl bestämmelser rörande manskapets avlöningsförmåner, som är avsett att framläggas av 1945 års lönekommitté.

Vad angår frågan om traktamentsersättning till volontärer under fria resor av ovan nämnt slag, finner lönenämnden för sin del tveksamt, om skäl föreligga att i ifrågavarande avseende jämställa de värnpliktiga, som endast äga uppbära penningbidrag med — i allmänhet — 1 krona för dag, och volontärerna, som åtnjuta månadslön. Beträffande de värnpliktiga har vidare förelegat ett särskilt skäl att bevilja såväl fria resor som traktamentsersättning under dessa, i det att de ansetts böra beredas kostnadsfri hemresa under de övningsuppehåll, som förekomma under deras tjänstgöring och som vid marinen och flygvapnet årligen uppgå till tre (jfr prop. 1945: 354, s. 18 ff). Erinras må vidare, att i motionerna åberopade föreskrifter angående fria resor till musikelever (kungl. brev den 24 maj 1946; regleringsbrevet) icke

innefatta rätt att uppbära traktamentsersättning under resorna. Vid bedömandet av förevarande spörsmål bör även beaktas, att volontärerna — liksom för övrigt de värnpliktiga under övningsuppehåll och tjänstledighet av längre varaktighet än två dygn — äga åtnjuta förplägnadsersättning under semester och sådan tjänstledighet, varunder de bibehålla någon del av kontantlönen. Av anförda skäl är lönenämnden icke beredd att biträda motionärernas hemställan i fråga om traktamentsersättning. Enligt lönenämndens mening bör för övrigt förevarande spörsmål behandlas i samband med det förslag till lönereglering för det fast anställda manskapet, som — enligt vad ovan sagts — läser komma att framläggas för 1947 års riksdag.

Lönenämnden vill tillägga, att nämnden ansett sig icke ha anledning att ingå på granskning av motionärernas beräkning av det medelsbehov, som skulle följa av ett bifall till deras förslag.

Stockholm den 12 mars 1947.

ERIK STRIDSBERG.

Lennart Rydbeck.

478002. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1947.